

CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA BEKARLIK VERGİSİ TEŞEBBÜSLERİ

Turan AKKOYUN

1911-1922 seneleri arasında hemen hemen durmaksızın devam eden savaşlar Türkiye'nin tarihî çizgisini ve toplumsal yapısını değiştirmiştir. Zira savaşlar sadece siyasî ve iktisadî sahalarda değil, demografik alanlarda da toplumu etkiler.¹ Genç nüfusu eriten ve verimli olarak çalışmasını engelleyen, on iki sene süren bu savaşlar serisinin ortaya çıkardığı "zor koşullar"² XX. asrın ilk yarısında Türk toplumunda yaşlı-genç ve kadın-erkek nüfus dengesi ile medenî hal dengesini bozmuştu.³ Nüfusun azalması, iktisadî hayatı da olumsuz yönde etkiler.⁴

Cumhuriyet'in ilk yıllarında nüfusun çoğalması için çeşitli tedbirlere başvuruldu. Belli başlıları;

- a. Evlenmeyi arttırmak,
- b. Fazla çocuk yetiştirmeyi teşvik etmek,
- c. Boşanmaları azaltmak,
- d. Evlenmede sıhhi şartlar aramak ve temin etmek.⁵

Cumhuriyetin başlarında evlenme ve nüfus artışı maddî bakımdan sürekli olarak desteklenmiştir. Bunun içinde; uygulamaya geçemese de bekarlığı caydırıcı olmak düşüncesiyle zaman zaman ortaya atılan ve basında sürekli yer bulan "Bekarlık Vergisi" teşebbüsü dikkate değerdir.

İzmir basını kaynaklı "Atatürk Devrinde İktisadî Gelişmeler" başlıklı araştırmamızda bu konu dikkatimizi çekmiş ve şunları belirtmiştik:⁶ "Bekarlık Vergisi;

¹ Geniş bilgi için bk. Edwart Rosset, *Harbin Demografik Kanunları*, (Trc. Enis Behiç Koryürek), B.İ.U.M. yay., İstanbul 1935.

² "1923'ün o zor koşulları içinde aydınlığa ulaşan bu ulus...", Toktamış Ateş, *Gene Laiklik, Gene Demokrasi*, Ümit yay., Ankara 1998, s. 65.

³ Bk. Turan Akkoyun, "XX. Asrın İlk Yarısında Türk Toplumunda Bozulan Medenî Hal Dengesi", *Tarih ve Toplum*, nr. 177, Eylül 1998, ss. 48-52.

⁴ Murat Koraltürk, "Mütareke Sonrası Dönemde Nüfusun Azalması ve Kent Ekonomisine Yansımaları; Cumhuriyetin İlk Yıllarında İstanbul", *Toplumsal Tarih*, nr. 59, Kasım 1998, s. 36 vd.

⁵ Reşit Galip, "Doğumu Arttırma İşi-Bekarlık Düşmanlığı", *Cumhuriyet*, nr. 1789, 27 Nisan 1929.

⁶ Turan Akkoyun, "İzmir Basınına Göre Atatürk Devrinde İktisadî Gelişmeler", *Tarih*

ülke nüfusunun oldukça az ve vergi gelirlerine çok ihtiyaç duyulduğu bir zaman olan Atatürk döneminde birkaç defa bu vergi basının gündemini işgal etmiştir. Birbirinden farklı tarihlerde İzmir basınında bu konuda pek çok yazı bulunmaktadır. Bu konu üzerinde detaylı bir çalışma yayınlama gayreti içindeyiz." Basının sahasını genişlettiğimizde durum daha da netleşti. Bu teşebbüste "vergi" ibaresi olmakla beraber, Cumhuriyetin vergi politikasında izlediği "kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamak"⁷ ve "özel mülkiyetli sermayenin girdi maliyetini düşürecek şekilde yatırıma çevirmek"⁸ gibi hedefler, burada yoktu. Bu, vergi politikasından ziyade nüfus siyasetiyle ilgilidir.

AVRUPA'DA BEKARLIK VERGİSİ UYGULAMASINA GENEL BAKIŞ

Tarihte Romalılar, bekarlara vergi tarh etmeleri⁹ ile konumuzun kapsamına girmektedir. Mussolini Romalıların peşinden gitmiştir. 19 Aralık 1926 tarih ve 2132 numaralı kanuna, 13 Şubat 1927 tarih ve 124 numaralı kanunla itmam edilmiş ve vergi miktarı 6 Aralık 1928 ve 2901 numaralı "kanunla tazif edilmiş" olan İtalya'da "Bekarlık Vergisi ameli ve mali bir gayeden ziyade manevi bir gaye istihdaf edilmiştir. Çünkü bu suretle elde edilen varidat analık ve çocukluğun himayesine tahsis olunmaktadır." 26 Mayıs 1927 tarihinde Mussolini nutkunda, "Bekarlara vergi vazedilmiştir. Uzak olmayan bir atide bu vergiyi, velut olmayan izdivaçlar vergisi de takip edebilir" demiştir.¹⁰ Ayrıca, 1932 senesinde İtalyan Hükûmeti, balayına çıkacak yeni evlilere trenlerde yüzde seksen indirim yapmayı kabul etmiştir.¹¹

Ele aldığımız zaman diliminde Yugoslavya, Yunanistan, Sovyetler Birliği ve Polonya'da Bekarlık Vergisi gündeme gelmiştir. Bunları Türk basınında olayı değerlendirenken aşağıda ayrıca ele alacağız.

TÜRK BASININDA BEKARLIK VERGİSİ

1928 senesi sonlarında İzmir'in renkli kalemlerinden Zeynel Besim, gazetesinde Türkmenoğlu imzasıyla yazdığı "Bekarlardan vergi alınmalı mı?" başlıklı makalesiyle bu konuya ilk dikkat çekenlerden birisi olmuştur. Makalede şu cümle dikkati çekmektedir: "Nüfusun fazlalaşması için refahın artması en birinci şarttır." Ardından Bekarlık Vergisi'ne hayır diyerek teklifi bir mebusun gündeme getirdiğini ifade edip bunu "tuhaf" karşıladıktan sonra makalesine şu cümle ile son vermektedir:

İncelemeleri Dergisi, X, İzmir 1995, s. 260.

⁷ Bilge Aloba Köksal, A. Rasih İlkin, *Türkiye'de İktisadi Politikanın Gelişimi (1923-1973)*, Yapı Kredi Bankası yay., ş.y. 1973, s. 53.

⁸ Çağlar Keyder, *Emperyalizm, Azgelişmişlik ve Türkiye*, Birikim yay., 2.b., İstanbul Mart 1979, s. 120.

⁹ Balas, a.g.e., s.49.

¹⁰ Gaetano Zingali, *1931 Beynelmiele Roma Nüfus Kongrası Mesaisinden Nüfusun Kemiyet ve Keyfiyetçe İnkişafı İçin İtalya'da Alınan Tedbirler*, (Trc. Yusuf Adil), B.İ.U.M. yay, Ankara 1932, s.6-7.

¹¹ *Halkın Sesi* (İzmir), nr.642, 3 Ağustos 1932.

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Bekarlık Vergisi Teşebbüsleri

"Temenni olunur ki telgrafların verdiği bu haber yanlış çıksın ve hiç bir mebusumuz bu garip vaziyete düşmesin"¹² Bu makaleden anlaşıldığına göre, Bekarlık Vergisi ilk defa 1928 senesi sonlarında gündeme gelmiş ve teklifi gündeme getirenler ve basın bunu doğrudan nüfusun artışı ile alakalandırılmıştır. Tespit edebildiğimiz ilk makale de bu teklifin karşısındadır.

1920'li seneler itibariyle baktığımızda Bekarlık Vergisi şayiaları çıktığı zamana doğru evlenme hadiselerinde hem şehirlerde hem de köylerde bir azalma temayülü dikkati çekmektedir. Mesela hadiseyi Ankara ölçüsünde ele alırsak;¹³

	vilayet merkezi ve kazalarda	köylerde	toplam
1922	633	832	1.465
1928	622	774	1.396
1929	572	642	1.214

Türkiye insanların "en fena adetlerinden birisi de yakın akraba arasındaki evlenme sayısının çokluğudur." "Milletlerin ırkı ıstıfa ve kemal-i esaslarına muhalif ve teraddi getirici" bu evlenme tarzına resmi makamlarca karşı çıkılmıştır.¹⁴ Bunun dışındaki evlenmeler teşvik edilmiştir.

Mart 1929'da ise vergi vaziyetinin daha da ciddileştiği görülüyor. 19 Mart 1929 tarihinde Cumhuriyet'te "Bekarlık Vergisi için Meclise bir Layiha verildi" manşetinin yanı sıra "Evlilerin gözü aydın"¹⁵, İzmir gazetelerinden Ahenk'te "Bekarlardan vergi alınacak"¹⁶, Anadolu'da da "Bekarlık Vergisi"¹⁷ başlıkları altında şu ortak haber yayınlanır: "Yozgat Mebusu Sırrı Bey'in meclise vermiş olduğu bir takirde bekarlardan 25 yaşından yukarı olanlarla 45 yaşına kadar olanların vergiye tabi tutulmalarını teklif etmiş ve bu baptaki takir encümene havale edilmiştir. Bu takrire nazaran bekar erkeklerin kazanç, arazi ve musakkafat ile yol vergilerinin bir misli bekarlık vergisi olarak alınarak 20'den 30 yaşına kadar olan kadınlardan ve resmi dairelerden maaş alanlar aynı vergiyi vereceklerdir. Malullerle tahsilde bulunanlar ise vergiden muafır. Vergi hasılatının % 25'i beşten fazla çocuğu olanlara verilecektir."

Bir gün sonra yani 20 Mart 1929 tarihinde Ahenk Gazetesi "Bir Takrir Münasebetiyle" başlıklı makaleyle konuyu ele alarak şunları yazar.¹⁸ "Umumi nüfusumuzun tezyat eylemesini istihfaf eden takrir hattı zatında muvafik olmakla

¹²Türkmenoğlu, "Bekarlardan vergi alınmalı mı?", *Hizmet*, nr.1185, 29 İkinci Teşrin 1928.

¹³Selahettin Kandemir, *Türkiye Seyahatnamesi*, I, *Ankara Vilâyeti*, Başvekâlet Müdevennat Matbaası, Ankara 1932, s.27

¹⁴ Reşit Galip, *Köy Muallimlerle Sağlık Konuşmaları*, 2. b., Devlet Matbaası, İstanbul 1933, s.117-118.

¹⁵*Cumhuriyet*, nr.1746, 19 Mart 1929.

¹⁶*Ahenk*, nr.10727, 19 Mart 1929.

¹⁷*Anadolu*, nr.4346, 19 Mart 1929.

¹⁸"Bir Takrir Münasebetiyle", *Ahenk*, nr.10728, 20 Mart 1929.

beraber bir cihetten mevsimsizdir. ... Düşünmek lâzımdır ki, evlenmek çağına ve aile besleyecek derecede bir vaziyet temin etmiş olan herhangi bir gencin evlenmekten kaçması pek nadir olabilir. Fakat işsiz-güçsüz hayatını kazanmak için muhakkak surette lâzım olan evsaftan mahrum olan ve ancak güç hal ile bir ekmek parası kazanabilen gençler... evlenmeye veya zorla evlendirilirse doğrusu çok acayip bir şey (olur)... Nüfusumuzun ziyadeleşmesi lüzumuna gelince bu cihet yalnız gençleri evlenmeye mecbur etmekle değil, bizi kemiren hastalıkları izale etmek, küçük çocuklarımızı kırıp-geçiren gıdasızlık ve bakımsızlığın önüne geçmekle de pekala husule gelebilir..."

Cumhuriyet Gazetesi, on beş satırı geçmemek üzere "Bekarlar söz sizin" anketi açmıştır.¹⁹ Gazetenin genel yaklaşımı ve anketi olumsuz gözükmektedir. Bilhassa ankette mizahi tarzda olumsuz cevaplar verilmiştir. Mesela Kadıköy'den Enise Hanım "evvela içkiyi men etsinler"²⁰ diyerek konuya olumsuz yaklaşmıştır.

21 Mart 1929 tarihinde Anadolu Gazetesi de, "Evlenin" başlığı altında verdiği ve takrirî veren Süleyman Sırrı Bey'i Trabzon Mebusu olarak takdim ettiği haberde şunları söylemekteydi.²¹

"...Aydın Mebusu Reşit Galip Bey bana;

- Bekarlardan vergi almak fikri nüfus artırma siyasetine eyi bir tesir edecek mahiyettedir. Türkiye nüfusu kırk milyona çıkıncaya kadar, millet sayısını artırmaya matuf her fikir ve teşebbüsü geniş bir revaç ve itibar meydana bulmalıdır. Dedi.

İstanbul Mebusu Akçoraoğlu Yusuf Bey ise;

- Bu teklif çok muvafıktır. Teklif bu zamanlarda gençlerimizde hasıl olduğu his olunan evlenmek fikrine karşı en müessir bir tedabir olsa gerektir. Esasen Avrupa memleketlerinde bu kabil vergiler vardır. Demıştır..."

Aynı tarihli Ahenk Gazetesinde konuyla ilgili şu kısa haber yayınlanır.²² "Mebusların Bekarlık Vergisi'ne taraftar oldukları ve bu vergi hakkındaki kanunun bu sene zarfında meclisten çıkacağı söyleniyor."

Bilal imzasıyla çıkan bir makalede vergi ve evlenme hakkında; "ceketimi satar vergiyi öderim, fakat evlenmem"²³ denilerek konuya olumsuz bir bakış ortaya konur.

İstanbul'da faaliyet gösteren ve evliliği lüzumlu bir zaruret olarak gören Kadınlar Birliği de olayı sevinçle karşılamışlardır. "Şehrimizdeki Kadınlar Birliği bekarlardan vergi almaya başlarsa bütün kadınların koca bulacağını düşünerek sevinmektedirler. Bunun için Birlik bekarlardan vergi alınmasını teklif eden Yozgat

¹⁹ *Cumhuriyet*, nr.1747, 20 Mart 1929.

²⁰ *Cumhuriyet*, nr.1751, 24 Mart 1929

²¹ *Anadolu*, nr.4348, 21 Mart 1929.

²² *Ahenk*, nr.10729, 21 Mart 1929.

²³ Bilal, "Bekarlık Meselesi", *Cumhuriyet*, nr.1752, 23 Mart 1929.

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Bekarlık Vergisi Teşebbüsleri

Mebusu Sırrı Bey'e teşekkür etmek üzere yakında bir içtima aktececektir.²⁴ Diğer taraftan Hizmet Gazetesinde yayınlanan bu haber daha kısa olarak Ahenk'te "Hakikaten lâzımdı" başlığı ile yayınlanmıştır.²⁵

Hemen ardından konunun muallaklığı basına yansımaya başlar. Hizmet Gazetesinin 27 Mart 1929 tarihli haberinde şunlar dikkati çekmektedir:²⁶ "Bekarlık Vergisi hakkındaki layıha alakadar encümünde tetkik olunmak üzere. Layihanın bu sene meclisten çıkıp-çıkmayacağı henüz belli değildir. Mebusların kısım-ı azamı memleketin nüfus siyaseti namına bunu muvafık görüyorlarsa da vaziyet-i içtimaiye ve iktisadiye-i hazıra sebebiyle layihanın şimdiden tatbik edilmemesi şayan-ı tetkik görülmektedir."

Yunus Nadi ise Anadolu'da düğünlerin "iyi ve bol mahsulle" alakalı olduğunu dile getirerek makalesine şu cümle ile nihayet vermektedir:²⁷ "Tabiatın diğer kanunları gibi iktisat kanunlarını dahi cebrü taziyik ile, hani öyle vergiyle filan değiştirmeye imkan yoktur."

Muallaklık devam ederken 1 Nisan 1929 tarihli Anadolu Gazetesinde "Bekarlık Vergisi kabul edildi" başlığı altında şu haber yayınlanır:²⁸ "Bekarlık Vergisi bugün kabul edildi. Kanuna göre büyük şehirlerde, bekarlar kazanç ve müsekkafatın dört mislini, küçük şehirlerde iki mislini vereceklerdir. Adem-i iktidarları raporla tasdik edilen erkekler müstesnadır."

Vakit Gazetesi, okurları arasında lehte ve aleyhte olanların öğrenilmesi için bir müsabaka tertip eder. Neticede en ziyade taraf toplayanlardan on kişiye muhtelif hediyeler verileceğini duyurur. Müsabakayı hayır diyenler kazanır ve bunlar arasından seçilen on kişiye çeşitli hediyeler verilir.²⁹

İzmir'in kadın yazarlarından Cevriye Hanım Hizmet Gazetesi ile yaptığı mülakatta bu mevzuda kendisine yöneltilen soruyu şu şekilde cevaplandırmıştır:³⁰

"- Bana kalırsa bununla ne izdivaç adedi artar ne de aile saadeti temin olunabilir. Neticesiz bir şey... Vergilerle bu mesele hal olunmaz. ..."

Vakit Gazetesi'nin açtığı sütunda fikirlerini beyan edenleri topluca gruplandırarak olursak; Bekarlık Vergisi'nin lehine olanlar: Avukat Cevdet Fahri³¹, Gümrük Başmüdürü Hakkı³², Liman Şirketi Sahibi Hamdi³³, İbrahim Alaeddin³⁴, Dr.

²⁴Cumhuriyet, nr.1752, 25 Mart 1929; Hizmet, nr.1282, 25 Mart 1929.

²⁵Ahenk, nr.10731, 24 Mart 1929.

²⁶Hizmet, nr.1284, 27 Mart 1929.

²⁷Yunus Nadi, "Bekarlık Vergisi", Cumhuriyet, nr.1757, 31 Mart 1929.

²⁸Vakit, nr.4035, 1 Nisan 1929; Anadolu, nr.4357, 1 Nisan 1929

²⁹Vakit, nr.4081, 17 Mayıs 1929.

³⁰Hizmet, nr.1291, 4 Nisan 1929.

³¹Vakit, nr.4043, 9 Nisan 1929.

³²Vakit, nr.4044, 10 Nisan 1929.

Şükrü Hazım³⁵, İstanbul Erkek Lisesi Müdürü Celal Ferdi³⁶. Bekarlık Vergisi konusunda aleyhte olanlar: Roman yazarı Reşat Nuri³⁷, Mebus Kamil Tevfik³⁸, Ethem Hidayet³⁹, Lisaniyat ve İçtimaiyat Doktoru Safiye Sami⁴⁰, Nizamettin Nazif⁴¹, Hakkı Süha⁴², Avukat Ahmet Sabri⁴³. Avukat İrfan Emin ise bu meseleyi sadece "tuhaf" şeklinde değerlendirir.⁴⁴

Nisan ayı sonlarında Meclis Bütçe Encümeni, Bekarlık Vergisi tetkikatı için vilâyetlerden mümessil ister.⁴⁵ Mayıs ayındaki haberlerden anlaşıldığına göre "B.M.M. Muvazene-i Maliye Encümeni Bekarlık Vergisi Layihasının tetkikatına devam etmektedir. Encümen bu vergi hakkında, Maliye, Sıhhiye ve Dahiliye Vekâletlerin mütealaasını istemiştir. Bu mütealalar geldikten sonra tetkikata tekrar başlanacaktır."⁴⁶

8 Mayıs 1929 tarihinde Anadolu ve Ahenk gazeteleri B.M.M. Maliye Encümeni'nin toplantısını ortak olarak haber konusu ederler. Bu haber şöyledir: "B.M.M. Maliye Encümeni bugün Sıhhiye Vekâleti Müsteşarının huzuru ile toplanmıştır.

Bu toplanmada Bekarlık Vergisi hakkında Yozgat Mebusu Sırrı Bey'in B.M.M.'ndeki teklif-i kanunisi müzakere edilmiştir.

Sıhhiye Vekâleti Müsteşarı müzakere esnasında bu mesele hakkında izahat vermiştir.

Neticede encümen çok çocuklu ailelere içtimai muavenet yapılırsa daha muvafık ve faydalı olacağını kararlaştırmıştır.

Hükümetçe encümenin kararlaştırdığı şekilde bir layihanın izhar edilmesi münasip görülmüştür. Buna nazaran Süleyman Sırrı Bey'in teklifini kabul edilmediği anlaşılıyor."

Ahenk Gazetesi aynı haberi "Maliye Encümeni, Bekarlık Vergisi'nin reddini kararlaştırmıştır" yorumu ile vermiştir.⁴⁷ Gazete aynı günkü nüshasında konuyla ilgili

³³Vakit, nr.4045, 11 Nisan 1929.

³⁴Vakit, nr.4048, 14 Nisan 1929.

³⁵Vakit, nr.4051, 17 Nisan 1929.

³⁶Vakit, nr.4054, 20 Nisan 1929.

³⁷Vakit, nr.4046, 12 Nisan 1929.

³⁸Vakit, nr.4048, 14 Nisan 1929.

³⁹Vakit, nr.4052, 18 Nisan 1929.

⁴⁰Vakit, nr.4055, 21 Nisan 1929.

⁴¹Vakit, nr.4059, 26 Nisan 1929.

⁴²Vakit, nr.4060, 26 Nisan 1929.

⁴³Vakit, nr.4061, 27 Nisan 1929.

⁴⁴Vakit, nr.4058, 24 Nisan 1929.

⁴⁵Ahenk, nr.10763, 30 Nisan 1929.

⁴⁶Anadolu, nr.4386, 5 Mayıs 1929.

⁴⁷Ahenk, nr.10770, 8 Mayıs 1929.

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Bekarlık Vergisi Teşebbüsleri

olarak bir de başmakale yayınlar ve Mehmed Şevki sözlerine şu cümle ile nihayet verir:⁴⁸ "... binaenaleyh çok çocuklu ailelere yardım bekarlardan vergi almaktan ziyade faydelidir."

1929 senesi için konuyla ilgili basının yaptığı yorum ve yayınlar bu kararlar nihayete ermiştir. Ancak Süleyman Sırrı Bey'in teklifi daha uzun müddet Meclisi, basını ve kamuoyunu meşgul etmeye devam edecek mahiyette olduğu açıktır. Nitekim, 30 İkinci Kanun 1930 tarihinde Hizmet Gazetesinin yayınladığı haber bunun işaretlerini vermektedir. Buna göre; "Süleyman Sırrı Bey'in Bekarlık Vergisi ihdası hakkındaki teklifin de Maliye Vekili Saraçoğlu Şükrü Bey'in huzuriyle müzakere edilmesi kararlaştırıldı."⁴⁹

1930 senesinde Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasından sonra partinin İzmir'deki taraftarlarından biri olan Serbes Cumhuriyet Gazetesi bu defa yurt dışı ile bağlantılı olarak şu haberi yayınladı:⁵⁰ "Yugoslavya Hükümeti bekarlıkla mücadele için bekarları hususi bir vergiye tabi bulunduran bir kanun neşretmiştir. Kral Aleksandr'ın iradesine iktiran eden bu kanuna göre 30 yaşını geçkin ve 60 yaşından dün olan bütün bekarlar bu kanuna tabi bulunacaktır. Aynı kanun 9 çocuklu pederleri bilumûm tekaliften istisna etmektedir."

3 Mart 1931 tarihinde Yeni Asır Gazetesinde yayınlanan bir telgraf haberi "Bekarlara Müjde" başlığı altında verilir. Ve tasarıdan vazgeçildiği şöylece açıklanır:⁵¹ "Yozgat Mebusu Süleyman Sırrı Bey B.M.M.'ne bir kanun teklifi yaparak bekarlardan vergi alınmasını istemişti.

Neticede: Bütçe Encümeni, Maliye Encümeni gibi teklifin kabul edilmemesine karar vermiştir. Süleyman Sırrı Bey teklifinin her iki encümen tarafından kabul edilmediğini görünce takririni geri almış ve teklifinden sarf-ı nazar etmiştir."

1931 senesi ortalarında Yeni Asır ve Hürriyet Gazetelerinin bazı evli mebusların Bekarlık Vergisi Kanunu aleyhinde⁵² olduğu haberinden anlaşıldığına göre mesele unutulmuş değildir.

Bekarlar evlenmeye teşvik edilerek nüfus artırılmaya çalışılırken, zeka bakımından özürsüz ve hasta olanların ise evlenmelerine mani olma şeklinde bir yaklaşım bulunmaktadır.⁵³

26 Teşrin-ı sani tarihli telgraf haberi konuya ilişkin yeni tartışmaların habercisi gibidir. "Bekarlardan vergi alınması hakkındaki tasavvur yeniden canlanmıştır. Bu

⁴⁸M. Şevki, "Bekarlık Vergisi", *Ahenk*, nr.10770, 8 Mayıs 1929.

⁴⁹*Hizmet*, nr.1535, 30 İkinci Kanun 930.

⁵⁰*Serbes Cumhuriyet*, nr.52, 24 Kanun-ı evvel 1930.

⁵¹*Yeni Asır*, nr.7335, 3 Mart 1931.

⁵²*Yeni Asır*, nr.7849, 22 Haziran 1931; *Hürriyet*(İzmir), nr.215, 23 Haziran 1931.

⁵³Hanımteyze, "Delilerin evlenmesine mani olmak lâzımdır", *Son Posta*, nr.437, 12 Teşrin-i evvel 1931.

seneden itibaren bekarlardan Bekarlık Vergisi alınması çok kuvvetli görülmektedir."⁵⁴

Gerçekten de 1931 senesi sonlarında 10 Kanun-ı evvel 1931 tarihinde İstanbul basınıının yayınından⁵⁵ anlaşıldığına göre mevzu yeniden hareketlenmiş olup yorumlar da başlamıştır. Bu neşriyata göre Yozgat Mebusu Sırrı Bey, bekarlardan vergi alınması için meclise bir kanun teklifi vermiştir. Bekarlar, "evlenmektense bu vergiyi seve seve vereceklerini" gazetelere beyan ederler.⁵⁶ Bu haberleri zikrettiği gün Yeni Asır Gazetesi yine Yozgat Mebusu Süleyman Sırrı Bey'in bekarlardan alınacak verginin çok çocuklu ailelere tevziini teklif ettiği haberini verir.⁵⁷ Aynı haberi Anadolu Gazetesi "Bekarlar vergiye hazırlanın"⁵⁸ başlığı ile kamuoyuna duyurur. Bu haberi en geniş şekilde Hizmet Gazetesi yayınladığı için onu buraya almayı yararlı görmekteyiz.⁵⁹

"Yozgat Mebusu Süleyman Sırrı Bey,bugün B.M.M.'ne bir layiha vermiştir.

Süleyman Sırrı Bey teklifinde;

1. 25 ila 45 yaşları arasında bulunan erkek bekarlardan,

2. Resmi sıfatı olduğu halde dairelerden ve müessesattan maaş alan 25 ila 35 yaşlarındaki kadın bekarlardan Kazanç Vergisi ile yol parası, arazi ve müsakkafet vergilerinin bir misli derecesinde Bekarlık Vergisi alınmasını istemiştir. Layiha mecliste müzakere ediliyor.

Süleyman Sırrı Bey'in teklifine göre bu vergi ile fazla çocuklu ve fakir ailelere yardım yapılacaktır. Aynı zamanda asker, polis, jandarma ve talebe olan bekarlar bu vergiden müstesnadır.

Teklifin kabul edilip-edilmeyeceği meçhuldür."

Vergi teklifi üzerinde her zaman olduğu gibi 1931 senesinde farklı fikirler ortaya çıkmıştır: Son Posta bunları "Bekarlık Vergisi" başlıklı makalesinde toplayarak şöyle sıralamıştır:⁶⁰

"- Varidatı artırmak.

- Hayır varidatı değil, evlenmeleri artırmak.

- Nüfusu artırmak.

- Bence bekarlardan değil, evlenip de çocuk yapmayanlardan vergi almalı. Böylece birçok sıhhi tehlikeleri olan 'çocuk düşürme' vukuatının önü alınmış olur."

⁵⁴Anadolu, nr.5167, 27 Teşrin-i sani 1931.

⁵⁵Son Posta, nr.495, 10 Kânun-ı evvel 1931.

⁵⁶Zkr. Yeni Asır, nr.7997, 11 Kânun-ı evvel 1931.

⁵⁷Yeni Asır, nr.7997, 11 Kânun-ı evvel 1931.

⁵⁸Anadolu, nr.5179, 11 Kânun-ı evvel 1931.

⁵⁹Hizmet, nr.2103, 11 Kânun-ı evvel 1931.

⁶⁰"Bekarlık Vergisi",Son Posta, nr.499, 14 Kânun-ı evvel 1931.

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Bekarlık Vergisi Teşebbüsleri

Böyle bir teklife ve vergiye en başından beri karşı olan Hizmet Gazetesi 1931 senesinde de aynı tavrını devam ettirdiği gözüküyor. Hüseyin Hulki kaleme aldığı "Bekarlık Vergisi- Bu teklifin ameli hiçbir kıymeti yoktur" başlıklı makalede şunları yazar:⁶¹

"Ovada kırk kuruşa çalışan bir işçiye:

-Ya bekarlık, ya izdivaç!

Diyebilmek için her halde akl-ı selimi bir kenara bırakmak lâzım gelmez mi?

Görülüyor ki: Herhangi cihetten mütelaa edilirse edilsin, böyle bir vergi tarh edilmesi, bugün için muvafık değildir. Neticesi hükûmeti ve fertleri, müşkilat içinde bırakmaktan başka bir şey ifade etmez."

Hizmet Gazetesi aynı tavrı bekarların ağızından çıkan ifadelerle devam ettirir:⁶²

"1. Pabucumu satar vergiyi veririm. Fakat evlenmeye gelince maazallah...(çoğunluk)

2. Zoraki evlenirim, fakat artık benim kuracağım yuvadan hayır bekle...

3. Ne vergi ne de evlenmek. İkisini de mecalim ve kudretim yok.

Eskiden 25-35 yaşları arasında bekarlara nadiren tesadüf edilirdi. Şimdi sürüsüne bereket mi diyeyim ne diyeyim bilmem. Vatandaşların kadın-erkek mühim bir kısmı bekar..."

Hizmet Gazetesinin tavrına Yeni Asır Gazetesi de katılmıştır. Suphi Ahmet "Bekarlık Vergisi" başlıklı çok geniş kaleme aldığı makalesinde "bu teşebbüs sefâleti artırmaktan başka bir netice vermez"⁶³ der.

Taşra gençlerinden birinin mektubundaki ifadeler de Bekarlık Vergisi ile doğrudan alakalıdır. Son Posta Gazetesinde ismi zikredilmeyen bu genç şunları dile getiriyor: "Bekarlık Vergisi alacaklarına, evlendirmeyi kolaylaştırsınlar. Nişanlandığım kız tarafı,

25 sarı liralık

1 çift kalın burma

300 liralık elmas

5 çift ince burma

5 beşi bir yerde

⁶¹Hüseyin Hulki, "Bekarlık Vergisi- Bu teklifin ameli hiçbir kıymeti yoktur", *Hizmet*, nr.2107, 16 Kânun-ı evvel 1931.

⁶²"Bekarların Cevapları", *Hizmet*, nr.2115, 25 Kânun-ı evvel 1931.

⁶³Suphi Ahmet, "Bekarlık Vergisi", *Yeni Asır*, nr.7919, 24 Kânun-ı evvel 1931.

elbiseler, çamaşırlar...."

Yazar bu mektubu "evlenmekte tereddüt gösteren gençleri mazur görüyorum" notuyla yayımlar.⁶⁴

1931 senesi sonlarından itibaren yine bir sessizlik ortaya çıkar ve Mart 1932 sonlarında basın tekrar Bekarlık Vergisi ile ilgili haber ve yorumlara yer vermeye başlar. 28 Mart 1932 tarihli Anadolu Gazetesi Bekarlık Vergisi Komisyonu teşkil edilerek Riyasetine Erzurum Mebusu Fikri Bey, Katipliğine Alaeddin Cemil Bey'in seçildiği haberini vermektedir.⁶⁵ Böyle olmakla beraber aynı tarihli Yeni Asır Gazetesi ise ekseriyetin bu vergiye karşı olduğunu belirtir.⁶⁶ Burada basının iktidara yakınlığı ve uzaklığının olayların yansımaları nasıl etkilediği ortaya çıkmaktadır.

"Bekarlık Vergisi" başlıklı makalesinde "ara sıra başını kaldıran Bekarlık Vergisi çok hoşuma gidiyor" diyen Kemal Kamil biraz "şaka" karışık olarak "benim kendi aklıma ve hesabıma göre bu bekarlara muzipliktir"⁶⁷ diyor.

31 Mart günü Ankara'dan alınan telgraf haberi Yeni Asır Gazetesinde şu şekilde yayımlanır:⁶⁸ "Bekarlık Vergisi'ni tetkik ile meşgul bulunan tezyidi nüfus Komisyonu Bekarlık Vergisi'nin diğer memleketlerde nasıl tatbik edildiğini, bizde de bu verginin ihdası lüzumu olup-olmadığını tetkik edecektir. Bu tetkikat daha uzun sürecektir." Buna mukabil Anadolu Gazetesi iki gün sonra tetkikatın bittiğini "Bekarlara Müjde" başlığı altında şöyle duyuruyordu.⁶⁹ "... Komisyon tetkikati neticesinde memlekette bekarların miktarının çok-az olduğunu tespit etmiş ve Bekarlık Vergisi'ne lüzum olmadığına karar vermiştir. Komisyon nüfusu korumak için icap eden tedbirleri mutevî bir rapor hazırlamaktadır." Cumhuriyet Gazetesi ise hadiseyi "Bekarlık Vergisinden sarf-ı nazar ediliyor" manşetiyle daha geniş bir haber halinde ele alır. Habere göre Bekarlık Vergisine dair kurulan komisyon 2 Nisan'da toplanmıştır: "20-100 yaş arasında 181.000 kusur bekar vardır. 25 yaşına kadar olanlarla maluller ayrıldığı takdirde bu yekun 50.000 adedine düşecektir. Bunu nazar-ı dikkate alan komisyon memlekette bekar yaşamak isteyenlerin adedi az olduğu için bir Bekarlık Vergisi'ne ihdasının fayda temin etmeyeceği kanaati vasıl olmuştur. Komisyon müzakereleri neticesinde Yozgat Mebusu Süleyman Fikri Bey'in bu husustaki teklifini reddetmeye karar vermiştir. İctimaada bundan başka nüfusumuzu korumak için tetkikat icrası da kararlaştırılmıştır. Komisyon beş azasını bu meseleyi muhtelif cephelerden tetkike ve rapor hazırlamağa memur etmiştir.

Hukuki ve içtimai ciheti Necip Ali,

⁶⁴Hanımteyze, "Evlenmeyi kolaylaştırınlar", *Son Posta*, nr.511, 26 Kânun-ı evvel 1931.

⁶⁵*Anadolu*, nr.5265, 28 Mart 1932.

⁶⁶*Yeni Asır*, nr.7999, 28 Mart 1932.

⁶⁷Kemal Kamil, "Bekarlık Vergisi", *Anadolu*, nr.5267, 30 Mart 1932.

⁶⁸*Yeni Asır*, nr.8003, 1 Nisan 1932.

⁶⁹*Anadolu*, nr.5270, 3 Nisan 1932.

İdari ciheti Aziz,

Avrupa'da nüfusu korumak için alınan tedbirleri Alaeddin Cemil Beyler,

Çocuk vefiyatları meselesini İhsan Paşa tetkik edecekler ve birer rapor hazırlayacaklardır.... Alınması lâzım gelen nüfusu koruma tedbirleri hakkında fırka riyasetine bir rapor vereceklerdir."⁷⁰

Böyle olmakla birlikte zaman zaman gazeteler de kendileriyle de çelişkiye düşebilmiştir. Yukarıda Bekarlık Vergisi'ne lüzum olmadığını ifade eden Anadolu Gazetesi 23 Nisan tarihinde bunun tam zıttı haberler yayınlatabilmiştir. Bu haber Ankara ve İstanbul'dan alınan bir gün evvelki telgraflara dayanmaktaydı. Bu telgraflar şöyledir:⁷¹

"Ankara-Fırka Grubu heyeti idaresinde teşkil edilecek, bir komisyona Bekarlık Vergisi meselesinin ehemmiyetli ve esaslı surette tetkik ettirilmesi kararlaştırılmıştır.

İstanbul-Bekarlık Vergisi hakkındaki cereyanlar gene kuvvetlenmiştir. Fakat bu verginin meclisçe kabul edilmeyeceği tahmin olunmaktadır. Çünkü, mebusların ekserisi bu verginin ihdasına aleyhtar görünmektedir."

Bu arada Hizmet Gazetesi hadisenin gelişimi müddetince kendi tavrını belirten haberlere yer vermektedir. 4 Nisan 1932 tarihinde şu haberi yayınlamıştır:⁷² "Bekarlardan vergi alınması etrafındaki teklif üzerinde yapılan tetkikat menfi netice vermiştir. Encümen bekarlardan vergi alınmasının faydasız olacağı şeklinde karar vermiştir." 21 Nisan 1932 tarihinde "Bekarlar Vergisi meselesinin artık tamamıyla akim kaldığı tahakkuk etmiştir. Bu baptaki takriri tetkike memur Komisyon kati olarak ret kararı vermiştir." der.⁷³

Ağustos 1932'de bu defa Halkın Sesi Gazetesi konuya temas etmeden hedefi birleştiren evliliğe destek konusunda İtalya'dan bir haber yayınlamıştır. "İtalya Hükümeti evlenip de balayına çıkacak olan çiftlere bütün şimendiferlerde seyahat etmeleri için yüzde seksen bir tenzilat yapacağını ilân etmektedir." Gazete haberi yayınladıktan sonra da şöyle bir yorumda bulunacaktır:⁷⁴ "İzdivacın teşviki için yapılan bu hareket şüphe yoktur ki takdire layıktır."

Bekarlık Vergisi, 1933 senesinin son günlerinde bir kere daha gündeme gelir. Anadolu Gazetesi bu konuya dair şöyle bir telgraf haberi yayınlamıştır:⁷⁵

"Ankara 28- Kütahya Mebusu Hacı Mehmet Bey'in memur maaşlarından alınmakta olan üç vergiden ikisinin kaldırılması için verdiği takrirden bulduğu

⁷⁰Cumhuriyet, nr.2841, 3 Nisan 1932.

⁷¹Anadolu, nr.5261, 23 Nisan 1932.

⁷²Hizmet, nr.2198, 4 Nisan 1932.

⁷³Hizmet, nr.2212, 21 Nisan 1932.

⁷⁴Halkın Sesi(İzmir), nr.642, 3 Ağustos 1932.

⁷⁵Anadolu, nr.5800, 29 Kânun-ı evvel 1933.

varidatlar arasında Bekarlık Vergisi'nin mutlaka tatbiki, yalnız bunun kadınlara teşmil edilmemesi de vardır. Mumaileyh, tahririnde İtalya'da bu verginin tatbik edilmekte olduğunu ileri sürmektedir."

Yeni Asır Gazetesi, bekarların yanı sıra avcılardan da vergi alınmasının gündemde olduğunu belirterek ve ekliyor,"Mebuslardan bir kısmı bu teklife taraftardır."⁷⁶

Tartışma 1934 senesine de yansıdı. Hâkimiyet-i Millîye Gazetesinde imzasız yayınlanan "Bekarlık Vergisi" başlıklı makalede şunlar yazılmıştır:⁷⁷

"Bir Ankara haberiyle münakaşa yeniden başladı. Muhterem bir zat bir gazeteciye verginin devlet gelirini artırmak için değil, evliliği teşvik için düşünüldüğünü söyledi.

... Memleketimizde evlilik azdır veya azalmaya mütemayildir denemez. Tetkiklerde, 1927 tahririnin neticelerinde ve 1927'den sonraki senelerde belli başlı üç şehrimizde Ankara, İstanbul ve İzmir'de yapılan tahrirlerde gayr-ı kâfi dahi olsa bulunabilir....

Nüfus için mücâdelede mühim olan evlilik değil, evliliğin verimidir. Nüfus işleriyle alakadar olmayanlar da bilirler ki, bugünkü cemiyetlerde evliliğin ve cinsi mukavemetin zürriyet yetiştirme vasfı tahdit edilmiştir. Bizde böyle bir tahditin "sayısı çok az olan şehirlier müstesna" memleket mikyasında mevcut olduğu ne iddia ne de ispat edilebilir. Bilakis aksi, yani memleketimizde doğumların bütün dünya milletlerinden fazla olduğu, gerek 1927 tahririni, gerekse mevzii ve hususi tetkiklerin neticelerine istinaden ileri sürülebilir ve müdafaa edilebilir.

Memleketimizde nüfus için yapılacak ilk planına evliliği ve doğumları değil, evliler ve çocukları için içtimai yardımı, sıhhi mücâdeleyi koymak lâzımdır.

Uzvi veya maddi liyakatsızları evliliğe tam bir içtimai yardıma mazhar olmayan aileleri fazla çocuk yapmağa sevk etmek kadar bir cemiyetin çalışmasına ve ileri inkişafına mani olan tedbirler pek azdır."

Anadolu Gazetesi 16 Nisan 1934 tarihli nüshasında İtalya'da bekarlardan alınan verginin artırılacağını haber olarak duyurduğu gün, Şakacı imzasıyla kaleme alınan bir makalede şunları dile getiriyordu:⁷⁸

"Erzurum Mebusu rahmetli Salih Hoca'nın⁷⁹ Bekarlık Vergisi tavrı tekrar

⁷⁶Yeni Asır, nr.8559, 29 Kânun-ı evvel 1933.

⁷⁷"Bekarlık Vergisi", *Hâkimiyet-i Millîye*, nr.4570, 15 Nisan 1934.

⁷⁸Şakacı, "Bekarlık Vergisi ve Evliler", *Anadolu*, nr.5886, 16 Nisan 1934.

⁷⁹"Dört kadınla evlenmeyi zorunlu kılmak konusunda Meclis'e verdiği öneri ile bir vakitler ülke ölçüsünde ün kazanmış olan Erzurum Milletvekili Hoca Salih Efendi ... İlk Meclis'in unutulmaz kişilerindendir." Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Millî Mücâdele Anıların*, 2.b., Hil yay., İstanbul 1983, s. 157.

canlandı...

İstanbul gazeteleri de bu yeni cazip mevzuun peşine takılmışlar, herkes bir şeyler atıyor. Diyorlar ki;

- Bekarlardan vergi alınırsa, evlenmedik kimse kalmaz. Bu sayede nüfusumuz artar.

-Bekarlardan vergi almakla herkesin evlenmesi temin edilemez. Bir bekarın masrafı evlendikten sonra birkaç misli artacaktır. Bunun için o bekar istenilen vergiyi verir de evlenmez.

-Nüfusumuz zaten artıyor. Bekarların evlenmemesi yüzünden nüfusumuzun azaldığı söylenemez. Köylüler mütemadiyen evleniyorlar. Medenî Kanun'a aykırı olarak vuku bulan birleşmelerden hasil olan çocuklar için bir kanun kabul edildi. Demek ki nüfusumuz artıyormuş.

...

Bugün bir bekar erkekle bir evli erkek mukayese edilebilir mi? Birincisi tepesinden tırnağına kadar hürdür. İkincisi ise burnundan halkalıdır.

Bence Bekarlık Vergisi'ne şiddetle ihtiyaç vardır ve bu ihtiyacı doğuran en kuvvetli sebep de daldan dala konan bekarların evliler üzerinde uyandırdığı gıpta, hayır hesat işleridir...."

Bekarlık Vergisi, 1935 senesinde bu defa Genel Nüfus Sayımı ile ilgili olarak gündeme gelir. Gazeteler kati bir haber olmamakla beraber "Genel Nüfus Sayımından sonra Bekarlık Vergisi'nin tatbik olunacağı söyleniyor" şeklinde bir haber yayınladılar.⁸⁰ Bu haber üzerine İstatistik Genel Müdürlüğü bir tebligat yayımlayarak Nüfus Sayımının Bekarlık Vergisi vs. gibi vergi işleri ile katiyen alakası olmadığını kamuoyuna duyurur.⁸¹

Mahalli basının Anadolu Ajansı'ndan aldığı telgraf haberi olarak yayınladığı haber Cumhuriyet ve Ulus gibi gazetelerde yer almaz. Ancak onlar tepkileri daha farklı şekillerde gösterirler. Yunus Nadi 16 Birinci Teşrin 1935 tarihinde yayınladığı bir başmakale ile tepkisini şöyle dile getirir:⁸²

"...Dün gazetelerde nüfus sayımının herhangi bir vergi işiyle hiçbir bağı olmadığını söyleyen ajans bildiriğini okuduğumuz zaman utancımızdan yerin dibine geçecek hale geldik. Demek ki etrafında bu kadar gürültülü davul dümbelek çalınan bir meseleyi memlekette hala anlamamış ve onun güya vergi ile herhangi derecede bir

⁸⁰*Ulusal Birlik*(İzmir), nr.515, 15 Birinci Teşrin 1935; *Anadolu*, nr. 6341, 15 Birinci Teşrin 1935.

⁸¹*Anadolu*, nr.6342, 16 Birinci Teşrin 1935.

⁸²Yunus Nadi, "Nüfus Sayımının Önemi Hakkında Birkaç Söz", *Cumhuriyet*, nr.4103, 16 Birinci Teşrin 1935.

bağı olabileceğine ihtimal vermiş bazı kimseler varmış. Demek böyle asılsız olmaktan bayağı ve baştan aşağı cehalet dolu dedikodular bizim memleketimizde yer bulabilmiş. Yer bulabilmiş ki onun bir ajans telgrafıyla yalanlanmasına lüzum görülmüştür. Veleve ki pek küçük bir azlık arasında yürümüş olsa bile bu gibi dedikoduların Cumhuriyet devrindeki inkılabcı Türk halkı için büyük bir ayıp ve büyük bir eksiklik teşkil ettiğine şüphe yoktur. Nüfus sayımının elbet vergi ile hiçbir ilişiği olamazdı....

Memlekette en fazla ehemmiyet verilecek iş nüfus işi, yani milleti vücuda getiren tekkelerin hayatıdır ve buna şüphe yoktur ki nüfus bir memleketin en büyük ve canlı zenginliğidir....

Çok dikkatli yapılmasına rağmen ilk sayımda(1927) bazı eksiklerimiz kaldığını biliyorduk. Yazılan kısmı on dört milyon olan nüfusumuz hakikatte on beş milyondan fazla idi. Bunu milletin öz varlığındaki kuvvetli bünyenin büyüklüğüne yeni bir misal diye aldık. Ve pek haklı olarak sevindik ve övündük.

Hükümet bu ilk nüfus sayımının 1930'da bir daha yaparak ondan sonra her beş veya on yılda muntazaman tekrarlamak istiyordu. 1930'da yapılamadığına göre ikinci sayım işte 1935'de yapılıyor. Yazılmayan ve üreyen miktarların katılmasıyla bu defa ki sayımın bize on altı ile on yedi milyon arasında bir sonuç vereceğini tasarlıyoruz. Eğer bunu bulursak yeniden sevinçlerimize ve övünçlerimize son olmayacak...

Nüfus sayımları en sonunda hükümeti milletin iyiliği yolunda bir sürü yeni çalışmalara götürecektir. Bundan dolayı milletten vergi alınacak değil, belki ona vergi verilecektir."

Hattı zatında burada tenkit edilen husus ve toplumdaki rahatsızlık daha evvelden de hissedilmiş olacak ki bu ajans haberinden iki hafta kadar önce Ömer Celal Sarç bir "koru"dan söz etmektedir. "Halka anlatmak lâzımdır ki, sual varakaları, İstatistik İdaresi tarafından işlenilir-işlenilmez imha edilmektedir. Korku ve telaşa hiç mahal yoktur. Vesvese yüzünden yanlış cevap verenler, hem kendilerinin hem de yurdumuzun menfaatlarına karşı hareket etmektedir."⁸³ Daha ilginç üç ay kadar önce sayımın "nüfusumuzu hakkıyla tanımak" için yapıldığını belirten "Bursa İlbaşı" Fazlı Güleç bir bildiri yayınlayarak şunları söylemişti.⁸⁴ "Sayım bazı vergi ve mükellefiyetler konulmak gagesi ile yapılmayacaktır. Bu bapta herhangi bir şüphe ve tereddüdün yeri yoktur."

1936 senesinde İzmir'in önemli yazarlarından Orhan Rahmi Gökçe bir gün evvel gelen Cumhuriyet Gazetesinde Peyami Safa'nın "çocuklu ailelere yardım için bekarlara vergi tarhu lüzumundan bahsederek" bir makale yayınlamış ve şunları dile getirmiştir.⁸⁵

"Esas itibariyle çocuklu ailelere yardım parasının bir vergi olarak bekarlardan

⁸³Ömer Celal Sarç, "Yeni Nüfus Sayımımız", *Ulus*, nr.5095, 2 İkteşrin 1935.

⁸⁴*Yeni Fikir*(Bursa), nr.724, 13 Temmuz 1935.

⁸⁵Gökçe, "Bekarlardan vergi alalım", *Anadolu*, nr.762, 31 Temmuz 1936.

alınması, mantıki bir keyfiyet olarak kabul edilmelidir....

Bekar, kaygısız, mesuliyetsiz ve hamulesiz yaşıyor.

Yanı başında evli ise bu toprağın nesline bir-iki çocuk ilave ederek vatandaşlık vazifesini yerine getirdiği için bin bir çeşit ihtiyaç içinde yuvarlanıyor. Birinin cemiyete faydası mutlakdır, diğerinin noksandır....

Bekarlara;

-evleniniz.

Demiyoruz.

-Vergi veriniz. Diyoruz."

Asım Us da dikkatleri çok çocuklu ailelere yardım mevzusuna çekerek şunları söyler:⁸⁶ "Bekarlardan vergi alınması düşünülürken çok çocuklu aileler ile meşgul olmamak devlet vazifesini tek göz ile mütalaa etmek olur."

1937 senesine gelindiğinde tartışma, haber ve yorumların bitmediğini görmekteyiz. Basın artık yabancı ülkelere Yugoslavya ve İtalya'nın yanına yenilerini ilave etmiş görülmektedir. Şubat ayında Yunanistan Hükümetinin bekarları zorla evlendirmek için bir kanun yapacağı⁸⁷ haber verilirken, Kasım ayında da dikkatler bu defa Polonya'ya çevrilerek şu haber neşredilir:⁸⁸ "Polonya Hükümeti izdivaçların azalması üzerine icraata geçmiştir. Bekarlara %10 vergi tahakkuk ettirilecektir. Vergi 25 yaşındaki bekarlardan 40 yaşına kadar bekar yaşayanlardan kırkıdan sonra % 25 alınacaktır."

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ebediyete intikal ettiği günlerde de mevzu basını meşgul etmekteydi. İzmir'in tanınmış kalemlerinden Saim Sadi, neşrettiği "Bekarlık Vergisi" başlıklı makalesinde şunları ifade etmiştir:⁸⁹ "... Bekarlık Vergisi almak suretiyle çok iyi neticeler alabiliriz:

1. Bizatihi adaletin ruhunu tatmin etmiş ve icaplarını yerine getirmiş oluruz.
2. Vergi varidatımız bir hayli fark eder.
3. Bu varidat fazlalığını, bir formül veya teşkilâtla yetim ve bakımsız çocukların ve fakir aile yavrularının beslenme, giyinme, kuşanma, okuma vesairelerine tahsis edebiliriz.

Bekarın saadet ve kazancından fakir aile ve yavrulara bir kuvvetlenme ve tutunma hissesi ayırmak günah değil, vazife olsa gerektir.

⁸⁶Asım Us'un *Hatıra Notları 1930-1950*, İstanbul 1966, s.33.

⁸⁷*Anadolu*, nr.7135, 3 Şubat 1937.

⁸⁸*Halkın Sesi*, nr.3255, 19 İkinci Teşrin 937.

⁸⁹Saim sadi, "Bekarlık Vergisi", *Yeni Asır*, nr.7652, 11 Birinci Teşrin 938.

Hatta, böyle bir hareketin izdivacı çoğaltmak neticesi bile doğabilir."

Evlenmeyi artırmak Atatürk devrinin genel politikasıdır. Bu sadece bekarlara vergi konulması ile ilgili bir hadise değildir. 1937 senesi sonlarında Dahiliye Vekâleti, Nüfus Dairelerine gönderdiği bir emirde; memleketimizin evlenme muamelelerinin ve evlenmelerin hızlandırılması, "nüfus siyasetimizi inkişaf ettirmek için, evlenecek çiftlere gerek nüfus, gerek belediye ve gerek sair bütün dairelerde azami tahsilat gösterilmesi alakadarlara bildirilmiştir." Talimatnameye göre, bazı evlenme salonlarındaki hademe ve sair alakadar memurların, ikazlara rağmen bahşiş kabul ettikleri görülmekte olup, "buna da meydan verilmeyecektir" denilmektedir.⁹⁰

Bekarlık Vergisi'ne dair teşebbüsler İkinci Dünya Savaşı esnasında da devam etmiştir. Yozgat Mebusu Sırrı İçöz, Atatürk devrindeki faaliyetlerinin takipçisi olarak 11 Ocak 1944 tarihinde Bekarlık Vergisi hakkında sekiz maddeden mürekkep bir kanun layihası hazırlayarak T.B.M.M. Riyaseti'ne sunmuştur. Layihaya göre Bekarlık Vergisinden elde edilecek vergi hasılatı çok çocuklu ailelere verilecektir.⁹¹

SONUÇ

Tarihte Romalılar bekarlardan vergi tarh ettirmişlerdi. XX. asırda Mussolini İtalyası, Yugoslavya, Yunanistan, Sovyetler Birliği, Polonya'da benzer uygulamalar oldu. Türkiye'de de fikri düzeyde basında bunun tartışması yapılmıştır. Hatta nüfus sayımlarının bile bu amaçla yapıldığı iddia edilmiştir.

Bekarlık Vergisi 1928'den itibaren basını, bazen meclisi dolayısıyla kamuoyunu alakadar etse de neticede girilen bir dizi teşebbüslerden ileriye geçememiştir. Bu vergi teşebbüsünde amaç vergi almaktan ziyade, nüfusu artırmak düşüncesi olmuştur.

⁹⁰*Son Telgraf*, nr.528-214, 8 Birinci Teşrin 1937.

⁹¹*Haber*(Afyon), nr.2449, 17 İkinci Kânun 1944.